

Q. D. B. V.

VARIA IVRIS SAXONICI MELETEMATA

PRAESIDE

D. ERNST GOTTFRIED CHRISTIANO
K L V G E L

IVR. SAX. P. P. O. IVDICII PROVINCIALIS IN LVSATIAE
INFERIORIS MARCHIONATV ET ORDINIS IVRIDICI
IN ACADEMIA WITTENBERGENSI ASSESSORE

DIE XXIII. IVNII A. R. S. MDCC LXXXIIII

DISPVTANDI CAUSA PROPOSITVVS EST

A V C T O R

GOTTLOB AVGVSTVS HAVSCHILD

NVMBVRGBENSIS THVRINGVS.

WITTENBERGAE

LITTERIS TZSCHIDRICHIANIS.

LIBELLUM DE I. AB IURE ALIEN

Potest actor in Saxonia iusiurandum reo delatum licet ab eo iam acceptatum sit revocare, modo sententia interlocutoria nondum transferit in rem iudicatam.

Non esse facultatem auctori iusiurandum reo delatum ab eoque acceptatum revocandi, claris verbis sancitum legimus in O. P. V. S. Tit. 18. §. 2. in fine. Excipiunt tamen DD: si auctor in continenti probare possit, reum periurium commissurum esse, quo casu, non obstante acceptatione facta, reuocationi locum esse adferunt. Kraus Proc. L. 1. c. 4. §. 2. et 3. Concedunt porro facultatem revocandi, licet facta sit acceptatio, personis, quibus competit beneficium restitutionis in integrum. Idem l. c. Alius casus etiam reperitur apud Bergerum in O. I. p. 843. E contrario, iure civili, siue reus iusiurandum acceptauerit siue non, reuocationi locum esse, ex dispositione generali L. 11. C. de reb. cred. colligit Mencken in Proc. Disp. IX. §. 10. Idem iuris esse hodie in Saxonia, facile probari potest ex O. P. R. S. Tit. V. §. 9. Ibi enim concessa est auctori facultas mutandi libellum quoad modum probandi, donec sententia interlocutoria vires rei iudicatae obtinuerit. Cum igitur auctor debeat iusiurandum reo in libello deferre, et libellum usque ad sententiam interlocutoriam, quoad modum probandi, mutare possit, pro no alio sequitur, ut licitum sit iusiurandi delationem, quae et ipsa est probatio, quamvis subsidiaria tantum, reuocare, et quidem etiam tunc, si ab aduersario acceptatum sit. Neque enim hunc casum excipit O. P. R. S. l. c. sed indistincte, donec sententia super litis contestationem
lata,

lata adipiscatur vires rei iudicatae, aëtori libellum mutare permittit. Praeterea vt taceam miserrimam, aëtoris conditionem, qui, aliis probandi mediis destitutus, iustitiam causae aduersarii conscientiae parum saepe religiosi committere cogitur, et propterea sumtus saepe frustra facit. Quamobrem aequum est, vt alio probandi medio, forsitan mota iam aëtionem exorto vel inuento, vti possit. Neque hoc modo litem temere protrahi dicendum est, quia hoc rei potius, quam aëtoris vitium, neque temeritas est, si quis apta quaerit causae suae defendendae media. Defendit quoque hanc sententiam Illustris Winckler ad Berg. O. I. p. 843.

II.

Aëtor documenta a reo in processu executiuo producta tunc demum, si ei in sententia eorum recognitio iniuncta sit, recognoscere tenetur.

Reum olim secundum Decis. Elect. Sax. II. in processu executiuo exceptiones suas intra spatium trium septimanarum ante terminum opponere, atque simul copias documentorum iudici exhibere oportebat, quae deinde iudex aëtori transmittere, earumque recognitionem ei iniungere debebat. Hoc vero mutatum est in O. P. R. S. App. §. 8. ibidemque reo permittitur, exceptiones, quas habet in continenti liquidas, in termino demum proponere. Hinc oritur quaestio, si reus documenta, quibus corroborare cupit exceptiones, in termino producat, quando aëtor ea recognoscere debeat? Vt statim recognoscat, non potest cogi, quia partim copia ei non est transmissa, partim, quia ad recognoscendum non est citatus. Non igitur recognoscere tenetur, nisi per sententiam recognitio sub poena re-

cogniti ei fuerit iniuncta. Cum autem interlocutoria sententia in processu executiuo apud nos non amplius locum habeat, sed statim definitiue pronuntiandum sit, comoda formula sententiae haec est: würde Kläger die von Beklagtem sub A. et B. inducirte Urkunden, wenn ihm selbige nochmals in originalibus vorgelegt werden, innerhalb sächsischer Frist recognosciren, wie ihm hiermit sub poena recogniti aufgelegt wird, so &c.

III.

Singularis tutoris excusatio.

Quamquam ob muneris publici rationem quilibet ad tutelam suscipiendam compelli potest, ob aequitatem tamen leges multiplices admittunt causas, quibus quis se ab onere huius administrationis liberare potest. Has causas, quas alias excusationes vocamus, ita esse comparatas, ut partim tutorem, tutelam subire volentem, repellant, partim suscipere nolentem, liberent; proptereaque in necessarias, et voluntarias partiri, satis notum est. Earum species per multas enumerant leges tam romanae, Vid. Tit. D. de Excusat. quam Saxonicae, nempe Ord. Tutel. Sax. Nihilominus tamen quaedam restant, quae iudicis cognitioni atque arbitrio sunt commissae. Hisce igitur causis, quae immunitatem a tutela suscipienda praebent, hunc quoque casum esse accensendum, haud perperam me credere puto. Equidem L. 24. D. de tutor. et curat. dat. et etiam Ord. Tutel. Saxon. c. 7. §. 2. iudici facultatem tribuunt, si intra suae iurisdictionis limites idoneum tutorem habere nequeat, ex alterius iudicis prouincia, facta requisitione, quendam arcendi, illique tutelam imponendi. Fac autem huic legatum ea sub conditione, ut ad eundem locum, quo

quo tutelam suscipere debet, nunquam accedat, esse reli-
ctam, eritne hæc conditio legato adiecta legitima causa,
vt tutor a tutela ibidem suscipienda possit liberari? Nos
hanc causam iustissimam esse putamus. Hic casus autem,
inquis, nulla est lege expressus, et salutem pupilli tutoris lu-
cro præferendam esse adferis. Sed expediti iuris est, te-
statores non prohiberi, legatum relinquere sub conditione,
quæ in non faciendo consistit, et legatarium, ne contra fa-
ciat, ad præstandam cautionem, quam vulgo Mutianam
appellat, teneri, L. 7. D. de cond. et demonstrat. Iam
vero tutor noster aut legato carere, aut conditio pro non
scripta haberi deberet, si eum a tutela non liberaueris,
quod tamen prorsus legi allegatae aduersaretur. Iam vero ma-
xime reipublicæ interest, vt ultimæ voluntatès conseruentur.
Nec obstat adfertio, salutem pupilli tutoris lucro esse præfe-
rendam, cum quoque nemini officiositas sua esse debeat no-
cua. Quod tandem ad hoc attinet, nostram excusationis
causam in LL. non esse expressam, nos Ord. Tutel. Sax. Cap.
IX. §. 2. docet, iudicem quoque excusationes tutorum in
legibus non expressas, si alicuius ponderis sint, posse ad-
mittere. Eiusmodi casum vide sis apud Hommel. in
Rhapfod. iuris Obs. 24.

IV.

*Conditio legato adscripta, si legatarius per aerem naviga-
verit, habenda pro non adiecta.*

Conditio impossibilis, legato adscripta, siue sit natura,
siue lege talis, erit habenda pro non adiecta, et legatum
pure debetur, L. 1. et 15. D. de condit. instit. Possibiles
econtrario conditiones ultimis voluntatibus adscriptæ sem-
per adimpleri debent, alias enim non debetur, quod reli-
ctum est. arg. L. 1. C. de Instit. Iam fingamus conditio-
nem

nem legato coniunctam: si legatarius per aerem nauigauerit. Veteres hanc conditionem pro impossibili reputatos fuisse, nemo facile negabit. At nostris temporibus dubitandi rationem suppeditat inuentio machinae, qua nuper quidam per aerem nauigauerunt. Hoc enim praesupposito, illa conditio non amplius inter impossibiles referenda videtur, atque erunt forsitan, qui non dubitant, quin legatarius ad eam adimplendam hodie teneatur. Tantum vero abest! Etenim, licet nonnulli Galli iter per aerem fecerint, exinde tamen nullo modo colligi potest, legatarium, cui legatum relictum sub conditione, si per aerem iter fecerit, ad hanc conditionem adimplendam esse obligatum, cum inter omnes constet, artem nauigandi per aerem nondum esse perfectam, et primum solummodo quasi tentamen, maximo cum vitae periculo, ab illis fuisse susceptum. Hoc iter praeterea ad facta temeraria referri, ad quae, prout leges sunt constitutae, nemo obligatur, quilibet iudicabit. Magnitudinem taceo sumtum eiusmodi itineris, quae, nisi legatum admodum ingens sit, certissime, prout nunc res se habet, eius quantitatem superatura est. Quin illicitam adeoque turpem esse conditionem, cuius mentionem fecimus, demonstrari puto, cum non facile, absque summo vitae periculo, adimpleri possit. Etenim ex hoc solo, vnum aut alterum in hoc periculum sine vitae discrimine se contulisse, id probari nego, temeritatem ad ea, quae iuris intellectu fieri possunt, referri debent. Nam id quoque factum est, vt, qui in aquam profluerant, sine damno extracti fuerint, et alii ex alto defilierint absque ullo damno. Quis autem propterea, quod quibusdam haec adeo periculosa res tam bene successerit, conditionem eiusmodi, forte legato adiectam, pro possibili habebit? Verum, vt pro turpi eiusmodi conditio haberi possit, hoc quoque accedit, in multis locis et prouinciis, vt in Italiae quibusdam, in ipsa Lutetia et merito nuper Lipsia etiam publi-

ce cautum fuisse, ne quis machinis et vehiculis aerostaticis utatur, sine praescitu magistratus. Quoties autem conditio vltimis voluntatibus adiecta legibus aduerfatur, toties pro impossibili habetur, quod luculenter appareret ex L. 14. et 15. D. de Condit. Instit. Imminet tandem, quod vltimum et maximum est, prohibitionibus etiam dedit occasionem, ex vsu vehiculorum et machinarum aerostaticarum reipublicae maximum periculum, cum ea regantur materia, qua facile incendium potest excitari, vti etiam, hoc factum esse, satis ex nouellis publicis edocti sumus. Quae cum ita sint, quis est, qui, in hac conditione aliquam inesse turpitudinem, non videat. Hoc vero tantummodo, quemadmodum ex iuris principiis considerandum est, intelligi, neque quidquam physicorum inuentorum gloriae aut utilitati detrahi volumus.

V.

Fatale probationis, si aduersus sententiam, quae probationem iniungit, leuteratio interposita, demum ab eo tempore aequum est currere, quo leuteratio fuit per sententiam remota.

Currere incipit fatale probationis ab eo tempore, quo sententia interlocutoria, quae probationem iniungit, vires rei iudicatae accepit. O. P. V. S. T. XX. §. 1. et O. P. R. S. T. XX. §. 1. Si itaque remedium, quo haec sententia a viribus rei iudicatae suspenditur, interpositum sit, fatale probationis ab eo tempore demum currere, quo sententia, quae remedium interpositum, vt aiunt, pro inadmissibili declarat, transit in rem iudicatam, non solum sana ratio docet, sed etiam in praxi receptum est. Menck Proc. Disput. X. Tit. XX. §. X. Iam veto O. P. R. S. Tit. XX. §. 2. prohibet, ne quis aduersus sententiam, quae probationem imponit, remedio leuterationis utatur. A quonam tempore

pore igitur currere incipiet fatale, si quis, non obstante prohibitione, leutationem interposuerit, merito quaesiveris. Non absque analogia iuris adferri potest, sententiam post decendum statim fieri rem iudicatam, siquidem ratio prohibitionis leutationis haec esse videtur, ne lis hoc remedio protrahatur, quae ratio legis prorsus evanesceret, si leutationi effectum suspensivum quendam tribueris. Licet vero haec sententia in theoria iuris maximum habeat fundamentum, tamen in praxi DD. plerumque secus philosophari et statueri, fatale probationis scilicet a tempore, quo leuteratio per sententiam remota, currere, testatur Gribner in Discurs. ad O. P. R. Tit. XX. §. 1. Cuius opinionis rationem quum in eo ponant, quod in dubio mitior sententia sit praefenda, ea non prorsus est reiicienda, quamvis, ut puto, non satis tuta sit. Conferatur quoque Riuin. ad O. P. V. Tit. XX. En. XI. Dissentire autem viderur Menck. Proc. Disp. X. Tit. X. §. V.

VI.

Dispositio Decis. Reg. VIII. de anno 1746. ad notarios non pertinet.

Est iudicis officium, ut in citat. Decis. sancitum legimus, qui in alterius iudicis iurisdictione ultimam voluntatem a testatore recepit, hunc actum iudici ordinario intra obliduum notum facere, sportulas sub poena quadrupli restituere, eique literas reuersales exhibere. Cum autem saepissime notarii quoque testamenta et ultimas voluntates recipiant, possent quaestio moveri, an ea, quae in Decis. cit. de iudice disposita sunt, a notariis essent observanda, quia partim in diplomatibus caesareis, ut videre licet apud Volkmannum P. 1. Tit. 1. Cap. X. iudices vocantur, partim, quia varia, quae alias ad iudices pertinent, expedire possunt. Conf. Ordinat. Notar. de an. 1512. Ast neminem fugit, tabelliones solummodo abusive iudices appellari, iisque nullibi iurisdictionem esse concessam. Iudex vero sine iurisdictione non intelligitur, et hinc, notarios ad iudices plane non posse referri, apparet. Neque turbat notarius, qui officio suo fungitur, iudicis eius loci, quo versatur, iurisdictionem. Perperam igitur affirmaveris, dispositionem Decis. regiae supra laudatae ad notarios quoque pertinere, cum solum iudicium faciat mentionem, et, ea, quae de iudicibus disposita sunt, a notariis pariter observanda esse, nulla lege sancitum sit.

Wittenberg, Diss., 1783-85

ULB Halle

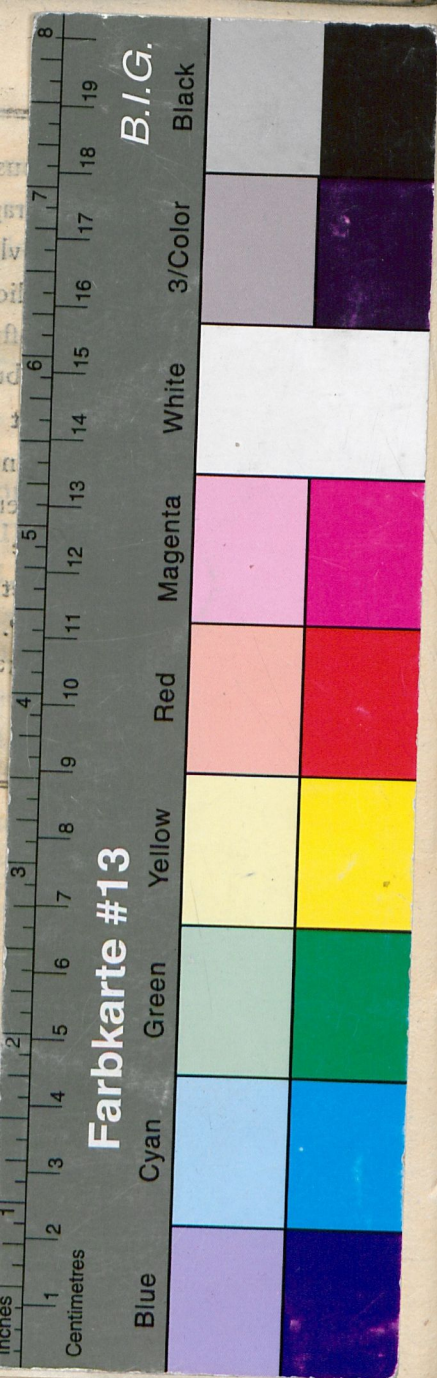
3

004 335 937

f
Sl.

Q. D. B. V.

VARIA IVRIS SAXONICI MELETEMATA

PRAESIDE 1784 2^a

D. ERNST GOTTFRIED CHRISTIANO
K L V G E L

P. 321

IVR. SAX. P. P. O. IVDICII PROVINCIALIS IN LVSATIAE
INFERIORIS MARCHIONATV ET ORDINIS IVRIDICI
IN ACADEMIA WITTENBERGENSI ASSESSORE

DIE XXIII. IVNII A. R. S. MDCC LXXXIIII

DISPVTANDI CAUSA PROPOSITVRVS EST

A V C T O R

GOTTLOB AVGVSTVS HAVSCHILD

NVMBVRGBENSIS THVRINGVS.

WITTENBERGAE

LITTERIS TZSCHIDRICHIANIS.

